

Естетика

Великден, акварел от Рудолф Шайнер

Михаил Чехов, режисьор и актьор
Христиан Моргенштерн, поет

Хармония в зелени листи.
акварел от Максимилиян Волошин

Имре Маковеч, сценични декори към операта „Херцог Синята брада“ от Бела Барток

Герхард Вагнер, стенопис от Свободното
Валдорфско училище при Бодензеен

Украсение от шлифован бернзайт

Рудолф Шайнер и изкуството

Навсякъде в областта на изкуството в началото на 20. столетие цареше бунтовно настроение. Търсеха се нови форми в експресионизма и импресионизма, и се експериментираше с възприятията.

От 1910 година нататък самият Р. Шайнер все повече и все по-многостранно се превояжаше като човек на изкуството. Всички области на живота следва да бъдат „проникнати от изкуството“. Така той говори също и за изкуство на възпитанието и за лечебно изкуство. „Едно достойно за човека съществуване е немислимо, без проникването на нашия културен живот с художествен усет.“

Естетика като наука за изкуството

През 1888 година Р. Шайнер пише своя първи трактат за естетиката като авторски реферат. Едва в средата на 18. столетие естетиката се основава като „наука от долу“ чрез Александър Баумгартен. Той иска да я постави като равностойна редом с „науката отгоре“. Както чрез образоване и развитието на мисленето се стига до логически преценки, така също и основаващите се върху вкуса преценки би следвало да доведат до истината чрез обучение на възприятието.

Шилер надхъврля това и със своя трактат „За естетическо възпитание на човека“ въвежда в изкуството **мислите за свободата**. В духовното, както и в материалното, човекът е подчинен на закони. Чрез един свободентворчески акт, който Шилер нарича „изра“, той създава в изкуството една нова връзка между материя и форма. „Човекът е истиински човек, само когато играе.“

Рудолф Шайнер вижда при Шилер началната точка за по-нататъшното развитие на изкуството. „Понеже в действителността духът и природата никъде не се покриват,“ произведенията на изкуството не са „природни“, а са „само привидности“. „Но те трябва да са привидности, защото иначе нямаше да бъдат истиински произведения на изкуството. С понятието „привидност“ в тази взаимовръзка, Шилер застава като самотен естет, неадминрат, недостигаш. Тук би трябвало да се гради по-нататък.“

Р. Шайнер категорично отбълва идеалистичното съхване за изкуството, че красивото е сettovo възпроизвеждане на идеалиото, както това се защитава от Шелинг и Хегел: „Ясно за какво става въпрос в изкуството. Не за възпроизвеждане на нещо сърхестично, а за преобразяване на сетивно действителното. Сетивното не бива да се призни само до средство

за изразяване: не, то трябва да остане да съществува в своите пълна самостоятелност.“ Точно така категорично Р. Шайнер отбълва натурализма като „нехудожествен“.

Шайнеровата естетика

В свояте по-късни лекции за изкуството Р. Шайнер посочва, че изворът на художествената инспирация е идентичен с областта, която духовната наука опознава като реален духовен свят. При нейното изследване материалните неща неизвестни, но и произведението на изкуството. От една страна те са материалини, но същевременно и духовни реали.

Характерът на привидност на изкуството в сетивния свят се разкрива на духовно въздействие като по-висока действителност.

Науката за духовността е многопластова и диференцирана. Както очите, ушите и другите сетиви предават различни възприятия от сетивния свят, така и при духовното изследване и художественото творчество. Р. Шайнер описва как отделните изкуства се поставят в сферите на имагинацията, инспирацията и интуицията по различни начини и творят, черпейки от тях. Едно такова естетическо познание не парализира художествения процес, а прави съзнателно това, което иначе остава скрито. „Ако се разбере за какво става въпрос в тази област, тогава ще се види, че това, което се приема като ясновидство, може да бъде добър приятел с художественото творчество, че двете могат взаимно да се въздушават и оплодяват.“ Много хора от всички области на изкуството, като например Христиан Мортенщери, Михаил Чехов, Алоис Кюнслер, Михаил Енде, Раул Ратновски са изживили импулсите, пронализации от това приятелство и са ги направили плодоносни.

Р. Шайнер не вижда смисъл в теории за изкуството. Едно художествено произведение говори само за себе си и не се нуждае от тълкуване. Но чрез духовно обучение художественото изживяване може да се диференцира и да се задълбочи, като доведе този, който му се наслаждава до инспириращ извор на художника.

За естетиката като клон от изследването на духовната наука Рудолф Шайнер сформира „Секция на науките за красотата“ от Висшата школа в Дорнах, чието ръководство той предава на швейцарски поет Алберт Шефен.

Елизабет Берингер, писателка, Германия:

„Подтикната от Шайнеровото схващане за изкуството, започнала да изследвам творческия процес при мен и при другите. Човек се съблъска там с една тайна на човешкото битие. Тя не може да се изрази с думи, а само да се предусети.“

Феникс, скулптура от Уве Вален

- Човекът следва да играе само с красотата и следва само да играе с красотата
  - Изкуството е преобразяване на материята от творящия човек
  - Любовта и творчеството на човека на изкуството са идентични
  - Творческият процес е дишане между дейност и рефлектиране
- Колкото по-индивидуален е художествният израз, толкова е по-общо въздействието му
- Човекът на изкуството черпи от инспирацията – или от божествената или от демоничната
- Парите не могат да бъдат еквивалент на изкуството, те дават възможност на художника да работи
  - Всяка дейност на човека, ако е истиински човешка, става изкуство